

szivar hozzá ér; a kopálgyantából készült nem olvad el, hanem széthasadozik.

A sárga borostyánkő alkatrészei, Schrötter szerint, a következők.

Szén	78.82
Hydrogén	10.23
Oxygén	10.90

99.95

U. P.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Fegyzőkönyvi kivonatok a társulat üléseiről.

XI. SZAKÜLÉS.

1878, máj. 15-ikén.

Elnök: TAKÁCS JÁNOS.

1. Azary Ákos „A nikkell és kobalt mérgező hatásáról“ értekezett. A kobalt- és nikkelvegyületek közül több alkalmaztatik az iparban mint festék. Ez oknál fogva értekező okadatolnak találta ezeket s különösen hatásukat az állati szervezetre bővebb vizsgálat alá venni. Kísérleteinek eredményét következőkben foglalja össze: A nikkell és kobalt oldható vegyületeiből aránylag csekély mennyiség (0.1—1 grm.) már halálos; hevenymérgezéseknél a halál hiányos táplálkozás folytán következik be, minek oka a nagyfokú gyomorkatharus, a vese rendkívüli elfajulása és nem ritkán tüdőgyulladás. Az említett anyagok a vért testcskékre felbontólag hatnak, a mennyiben azok meghasadoznak, a haemoglobin belőlök eltűnik és felduzzadnak; a szív működése csökken és mihamar meg is szűnik; a fém-nikkell és kobalt a testből a vesék és a belek által ürítettik ki.

2. Brix Iván „A földrengések statisztikájáról“ értekezett. Elmondva, hogy a földrengések statisztikája természeténél fogva tökéletes pontossággal össze nem állítható, mégis azt hiszi, hogy az a földrengések elméletére nagy fontosságú. Az eddig ismert adatok azt mutatják, hogy a földrengések időbeli fellépésében bizonyos szabályszerűség uralkodik, melynek teljes kitüntetése eddig csak azért nem sikerült, mert a megfigyelések és az összeállított katalógusok hiányosak. A földrengések statisztikáját egyedüli eszköznek tekinti, melyel a tudományt a földrengések legkülönbébb elméletétől meg lehetne szabadítani. A statisztikának a természettudományokban való általános alkalmazása épen oly örvendetes eredményeket szülne, mint az orvostudományban már eddig is.

LEVÉLSZEKRÉNY.

(42.) A 108-ik füzetben megjelent mocsi (Erdély) bronzleletre vonatkozó közleményemet még a következőkkel bővíthetem.

Az „Okolis“ nevű hely, hol a bronztárgyak találtattak, Mocstól $\frac{1}{4}$ órányira fekszik, E—K-re. Egy hosszú völgy nyúlik itt el, melyet középen egy forrásból fakadó kis patak vág ketté. A völgy keleti és nyugoti kevésbé lankás oldalain szántóföldek (jelenleg török-buzavetések) terülnek el, míg az észak-keleti vége elszélesedve kaszálót képez.

A bronztárgyak lelhelye a keleti szántóföld alsó végében volt, közel a patakhoz.

A találó állítása szerint már évek óta talált ily régiségeket, de azokat, gyermekeinek játékszerűl hazavide — miután elveztek — elő nem mutathatta. Gondos

utánkeresés mellett sikerült mégis egy párt megtalálni; nevezetesen:

Egy csákányt, vörös rézből, és egy kis kanalat bronzból.

A csákány hossza 150 mm., szélessége 38 mm. a nyélüreg mellett; oldalátmérő 12 mm., az oldallap vastagsága 47 mm., a nyélüreg hossza 35 mm., az üreg átmérője 23 mm., súlya 660 gr.

A kanál hossza 92 mm., öblének hossza 36 mm., szélessége 12 mm. A nyél végén laposan kiterjed, szivalakú üreggel.

Ezekon kívül találó említést tesz egy arasznyi nagyságú késről (tőr), melyet párhéttal előbb még birtokában levőnek mondott, és egy tőről (hajtű), melyből csak a négyszögű 2 mm. vastagságú tűrész maradt meg, melyet találó — a tű gombékitményét (három levélalakú ékítést) letörve — jelen-

leg pipavájónak használ. Említ még oly elveszett tárgyakat, melyeknek alakjait leírni nem tudja.

Magam személyesen is megvizsgálva a lelhelyet, annak tektonikai viszonyai igen megengedik azon feltevést, hogy e helyen, a bronzkor végén vagy inkább a vaskor kezdetén, nem csak egy fegyverkovács tűzhelye, de kiterjedtebb lakótelep lehetett.

E feltevést megerősíti azon körülmény, hogy úgy a keleti, mint a nyugati szántóföldeken nagy mennyiségű égetetlen őscserép-maradványok, kova-szilánkok, emberi kövült csont-töredékek találhatók, míg az északi és déli szántóföldek e tekintetben teljesen meddők.

Kissé ásatván e helyen, bronztárgyakra nem, de ily cseréptöredékekre és egy liternyi nagyságú fazékra találtunk, melyet bár összetöredezve, de mégis hiány nélkül kiszabadíthattunk. A cserepek igen durva agyagból (búzanagyságú kovaszemekkel) készült idomított 1—2 újjnyi vastagságú edények töredékei.

Említést tesznek egy óriási fedőről, melyről hiteles szemtanú azt állítja, hogy két láb átmérőjű és 2—3 újjnyi vastagságú cserépből volt készítve; füle a fedő széléből felfelé görbült a közepig. Sokáig használták e fedőt a patakok keresztül hid gyanánt, míg végre egy fahid-készítés alkalmával az alapkövek közé hányták összetörve.

Élő szemtanú állítja, hogy egy ház alapjának ásása alkalmával durva téglá, cserép- és szénmaradványokat találtak, melyek közhiedelem szerint valóságos tűzhely maradványai lehettek.

A ki ismeri a Mezőség geológiai alkátát, mindjárt feltűnnek az ezen szántókon előforduló idegen kőzettöredékek, így a granit-, trachit-változatok, rhyolith-, kova-pala-, bazalt-töredékek, kovaszilánkok, melyek kétségen kívül emberi kezek által, nagy távolságról hordattak e helyre, miután a környéken még csak a diluvialis kavics sem mutatható ki. Ez idegen kőzetek töredékei tehát szintén emberi nyomokról tanúskodnak, és megerősítik a nép ajkán ma is élő mondát az „óriások templomáról”. A köznép az óriások templomát, habár nem saját értelemben, Okolistól ÉKre, egy *lépcsőzetes* hegyoldal tetejére teszi.

Dr. TÓTH MIHÁLY.*

* A 108-ik füzetben megjelent közlemény alatt hibásan állott Dr. Jóna Mihály.

(43.) A villámhárítókát illetőleg az a nézet jelenleg az uralkodó, hogy a villámhárítók főszerepe a villámterhes felhők csendes kisütése, mielőtt azok feszültsége annyira növekedett volna, hogy rögtön kisütés történnék. Ha a villámhárító működése ez irányban nem volt kielégítő és a villám lecsap, akkor a villámhárító haszna egyáltalában nagyon kétséges. Érdekes azért minden erre vonatkozó tünemény regisztrálása. A következő két érdekes villámcsapásról értesülünk. F. é. május hó 22-ikén délután égi háború dühöngött *Klagenfurt* felett. A villám egy villámhárítóval ellátott magas toronyba csapott le, de nem a hárító vezetésébe, hanem a tornyot körülvevő erkély vas kerítésébe, és onnét a telegraph-huzalon keresztül a községházában levő tűzörség őrtanyájába. A toronyőr, valamint a tűzörtanyájában levő telegraphkészülékek elpusztultak. Más kár nem történt.

Egészen azonos a felhozott esettel egy másik, mely — az újságok szerint — Linzben május 19-én fordult elő. A villám itt a toronyfolyosó kerítésébe, innét a toronyőr és a rendőrök őrszobájába csapott. (A kir. meteorol. intézet tudósítása.)

H. A.

(44.) N. Gy. úrnak T.-u. — Ön azt hiszi, hogy a dörzsölési villanyosság megdöntésére elegendő annyit mondani, a mennyit ön mond, t. i.: „hogyha a dörzs-villanyosság állana, akkor az is állana, hogy, ha valaki egy vaspálczát posztóhoz dörzsöl, belőle villanyos tüneteket csalhat ki, a mit pedig egyszer sem tapasztaltam.”

Már pedig kérem alássan ezt mindenki tapasztalhatja, csak okosan fogjon hozzá. Persze ha valaki a vaspálczát amugy nagyon erősen a markába szoritja, bizony hiába dörzsöli a posztóhoz; itéletnapig sem fog kicsalni belőle legparányibb villanyosságot sem. De nem is így kell ahhoz hozzá fogni, mert hiszen így a jó vezető marok a jó vezető vasból menten levezeti a testbe és onnan a földbe mindazt a villanyosságot, a mit a dörzsölés munkája netán adna. Hanem tessék a megmarkolni való véget helyemkendőbe takargatni, vagy még jobb, üvegcsőbe dugni és a kendőt vagy üvegcsövet kézbe venni, úgy már a posztóhoz dörzsölés nem lesz meddő munka. Érzékeny elektroskópon azonnal észre fogja venni, hogy bizony a dörzsölt vasból is lehet villanyos tüneteket kicsalni.

Önnek még sokat kell tanulnia, mielőtt efféle kérdésekbe vághatná fejzsécskéjét. Fogadja jó tanácsunkat. Sz. K.

METEOROLOGIAI ÉS FÖLDDELEJESSÉGI FÖLJEGYZÉSEK A M. K. KÖZPONTI INTÉZETEN, BUDAPESTEN, 1878 SZEPTEMBER HÓBAN.

A.

Légnyomás milliméterben				Hőmérséklet C fokban				Párányomás milliméterben				Nedvesség százalékokban				Csapadék milliméterben
7h reggel	2h d. u.	9h este	közép	7h reggel	2h d. u.	9h este	közép	7h reggel	2h d. u.	9h este	közép	7h reggel	2h d. u.	9h este	közép	
749.1	749.4	749.5	749.3	17.8	23.7	20.3	20.6	11.9	18.9	11.2	14.0	78	86	63	76	—
48.1	49.1	49.4	48.8	18.6	19.7	17.2	18.5	10.9	10.0	11.1	10.6	69	64	76	70	● 0.2
50.2	51.2	53.1	51.5	15.4	23.6	20.0	19.7	10.1	9.3	9.4	9.6	78	43	48	56	—
55.3	54.4	54.9	54.9	15.8	23.5	17.1	18.8	10.4	8.7	10.3	9.8	78	40	71	63	—
55.4	54.9	54.8	55.0	15.3	24.4	16.3	18.7	9.9	9.6	10.0	9.9	77	43	72	64	—
51.6	53.0	52.5	52.0	17.6	25.4	18.4	20.5	10.4	11.0	11.6	11.0	69	46	74	63	—
51.6	50.4	49.8	50.6	18.0	27.6	19.9	21.8	12.1	12.7	13.0	12.6	79	46	75	67	—
49.6	48.2	48.3	48.7	19.2	27.2	19.5	22.0	12.8	12.0	11.5	12.1	77	44	68	63	—
48.0	46.2	46.0	46.7	18.0	28.2	19.7	22.0	11.8	12.0	11.7	11.8	77	42	69	63	—
46.8	47.1	49.2	47.7	18.3	26.2	17.4	20.6	12.6	13.6	11.6	12.6	80	54	79	71	☉ ☉ < 10.6
52.7	54.2	55.0	54.0	18.8	21.6	17.2	19.3	13.0	11.8	11.5	12.1	81	62	79	74	● 0.3
51.7	52.2	50.6	52.0	15.9	23.8	16.8	18.8	11.2	9.1	10.5	10.3	83	41	74	66	—
49.6	48.5	48.4	48.8	16.0	24.2	19.0	19.7	10.6	13.0	12.4	12.0	78	58	76	71	—
47.8	46.7	47.5	47.4	18.2	26.4	18.3	20.9	12.6	10.2	10.7	11.2	81	40	68	63	—
48.5	48.0	47.5	48.0	17.8	25.0	18.9	20.6	12.0	10.3	10.6	10.9	79	44	65	63	—
46.6	44.5	44.4	45.1	17.1	22.2	18.7	19.3	11.4	14.7	11.7	12.6	79	80	73	77	—
50.1	51.1	52.0	51.0	13.5	17.6	11.7	14.3	6.7	5.5	5.9	6.0	58	37	57	51	—
52.1	49.6	49.3	50.3	13.8	20.9	15.5	16.7	7.8	9.1	9.8	8.9	67	50	75	64	—
48.1	47.7	48.8	48.2	13.4	22.5	15.1	17.1	9.9	8.8	9.8	9.5	87	41	76	68	—
49.7	47.7	47.5	48.3	16.8	23.1	16.4	18.8	11.2	9.5	9.8	10.2	78	45	70	64	—
46.8	45.9	47.1	46.6	14.6	21.4	15.7	17.2	19.2	10.7	12.1	11.0	81	56	91	77	● 3.8
46.2	45.9	45.7	45.9	15.1	15.1	12.7	14.3	11.8	11.5	10.0	11.1	92	90	93	92	● 14.0
44.5	43.7	44.7	44.3	12.8	15.4	14.5	14.2	10.5	11.2	11.3	1.0	96	86	93	92	—
44.8	43.8	44.6	44.4	13.2	19.1	15.2	15.8	9.7	10.3	10.9	10.3	87	63	85	78	—
42.9	40.4	42.3	41.9	13.9	20.8	18.6	17.7	10.7	11.3	11.7	11.2	92	62	73	76	—
39.8	40.6	41.8	40.7	16.8	19.9	17.8	18.2	11.6	12.2	13.2	12.3	81	70	87	79	● 15.7
40.0	42.4	44.4	42.3	17.5	16.4	12.9	15.6	12.5	13.1	10.3	12.0	84	95	94	91	● 27.9
46.4	48.5	50.0	48.3	10.0	15.7	12.8	12.8	7.1	6.9	7.1	7.0	78	53	65	65	—
50.4	49.9	0.3	50.2	11.0	16.2	12.0	13.1	8.3	8.8	8.8	8.6	85	64	85	78	—
50.4	48.9	47.4	48.9	10.5	18.9	15.0	14.8	8.7	8.2	8.9	8.6	93	51	70	71	—
748.7	748.1	784.6	748.5	15.7	21.9	16.7	18.1	10.7	10.8	10.6	10.7	80	56	75	70	—

A hőmérséklet valódi közepe: + 17.9 C°. — A légnyomás maximuma: 755.4 milliméter, 5-ikén reggel 7 órakor. — A légnyomás minimuma: 739.8 milliméter, 26-án reggel 7 órakor. — A hőmérséklet maximuma: + 28.2 C°. 9-ikén d. u. 2 órakor. — A hőmérséklet minimuma: + 10.0 C°. 28-án reggel 7 órakor. — A nedvesség minimuma: 37%, 17-ikén d. u. 2 órakor. — A napok száma, melyeken csapadék esett: 7. — A csapadékok összege 72 millim. — Elpárolgás: 70.0 millim.

Jelek magyarázata: köd ☉, eső ●, hó ✕, villámlás <, égi háború ☉, jégeső ▲, dara ▽, ónos idő ☉. harmatvíz △ jellel jelöltetik. — ny = nyoma.

METEOROLOGIAI ÉS FÖLDDELEJESSÉGI FÖLJEGYZÉSEK A M. K. KÖZPONTI INTÉZETEN, BUDAPESTEN, 1878 SZEPTEMBER HÓBAN.

B.

Nap	Szélirány és szélere			Felhőzet				Ozon		Delejes elhajlás				Delejes intensitas (N)			
	7h	2h	9h	7h	2h	9h	közép	éj-jel.	nap-pal	8h	10h	2h	9h	8h	10h	2h	9h
	reggel	d. u.	este	reggel	d. u.	este				reggel	d. e.	d. u.	este	reggel	d. e.	d. u.	este
1	NW ³	W ²	NW ¹	2	5	4	3.7	2	4	8°54'	9°8'	9°2'6"	8°56'1"	55.7	55.4	58.6	60.1
2	NW ¹	W ⁶	NW ⁵	6	10	1	5.7	4	3	54.9	57.2	2.6	57.3	58.1	59.4	58.6	61.0
3	W ¹	W ¹	N ¹	0	7	3	3.3	2	5	54.5	57.1	2.1	58.0	57.2	54.7	61.1	61.2
4	—	W ¹	NW ¹	0	0	0	0.0	1	3	55.6	58.9	2.9	57.0	59.2	58.2	57.5	57.5
5	—	—	W ¹	0	1	1	0.7	0	1	55.4	58.2	0.8	58.2	55.9	55.8	63.2	60.2
6	—	—	W ¹	0	0	0	0.0	1	1	54.8	58.9	1.5	54.9	57.4	57.3	60.7	60.3
7	—	W ¹	W ¹	2	4	3	3.0	2	2	54.6	57.9	1.6	57.9	57.0	55.0	61.1	60.5
8	E ¹	NE ¹	W ¹	0	4	0	1.3	2	0	57.1	59.2	0.2	57.9	55.2	62.2	60.6	61.8
9	—	—	W ¹	0	1	0	0.3	2	3	56.4	59.6	1.3	57.9	55.5	55.3	62.6	62.4
10	—	W ¹	W ¹	3	2	2	2.3	0	5	54.8	58.3	0.4	57.5	58.2	55.5	60.3	60.2
11	—	NE ³	W ²	8	10	3	7.0	0	0	55.4	58.9	1.4	58.3	55.9	57.4	62.9	61.5
12	E ¹	W ¹	W ²	0	0	0	0.0	0	0	55.9	59.1	0.6	58.4	57.3	58.3	63.8	63.8
13	—	E ¹	W ³	0	3	3	2.0	3	0	54.9	59.1	1.8	57.8	55.4	56.1	62.9	61.5
14	—	SE ²	W ²	0	4	1	1.7	0	4	55.5	58.5	2.0	57.1	58.5	55.4	58.2	58.6
15	—	E ¹	SW ¹	5	4	8	5.6	0	2	55.1	59.1	1.4	57.5	58.4	56.7	62.0	61.2
16	—	—	SW ¹	9	9	8	8.7	4	0	55.2	57.4	0.7	57.5	58.4	58.4	61.8	63.0
17	NW ⁶	W ⁶	NW ⁴	7	6	0	4.3	4	5	55.6	58.0	2.4	58.0	60.7	59.2	63.2	63.3
18	W ¹	SW ¹	—	0	1	2	1.0	2	4	55.5	57.3	2.5	57.5	60.3	59.4	62.8	62.0
19	E ¹	SE ¹	—	2	8	1	3.7	0	0	55.0	57.7	1.5	57.0	58.6	58.9	61.1	62.5
20	NW ¹	SE ¹	SW ¹	3	3	1	2.3	0	0	55.5	58.6	1.1	57.5	59.9	57.0	60.6	62.2
21	SW ¹	NW ¹	W ²	5	7	10	7.3	7	4	55.5	57.7	1.0	57.4	60.0	57.6	61.4	62.0
22	—	NE ²	E ³	10	10	10	10.0	7	6	54.9	57.5	1.4	55.6	60.4	59.0	66.1	62.5
23	—	—	—	10	10	10	10.0	0	6	55.2	57.4	3.1	55.2	61.2	60.8	60.3	60.4
24	SW ¹	SW ¹	E ¹	2	7	2	3.7	0	3	54.6	56.5	8°59'8"	56.2	59.4	60.1	64.3	64.3
25	E ²	E ¹	E ²	10	7	1	6.0	0	0	54.9	56.2	9°0'4"	56.4	61.0	59.0	64.4	65.3
26	N ¹	SE ²	NW ¹	10	10	10	10.0	0	0	53.8	56.6	1.4	53.5	62.3	60.1	59.1	57.9
27	N ³	N ¹	NW ⁶	10	10	10	10.0	7	6	53.4	55.1	1.8	56.2	61.2	61.4	60.9	63.6
28	NW ⁵	W ⁶	NW ⁸	7	5	0	4.0	3	8	53.4	55.8	1.2	55.7	61.2	58.2	64.0	64.8
29	SW ¹	SW ¹	W ¹	2	7	0	3.0	4	5	53.8	9°0'2"	3.8	55.3	62.6	54.2	60.7	61.2
30	—	SW ¹	SE ³	0	0	0	0.0	4	3	53.4	8°54'7"	2.0	56.5	59.5	60.8	56.3	63.5
Közép	—	—	—	3.8	5.2	3.1	4.0	2.0	2.8	—	—	—	—	—	—	—	—

A szélirányok eloszlása : N. NE. E. SE. S. SW. W. NW. — Közép szélere : 1.4.
százalékokban : 6. 4. 15. 7. 2. 13. 34. 19.

A szélirányok jelölési módja ugyanaz, melyet Angolországban használnak, ú. m. *észak* = *N* (north), *dél* = *S* (south), *kelet* = *E* (east), *nyugat* = *W* (west).

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.